

Tuinkattekruid (*Népeta x faásenii*)

Geliefd bij mens en bij

Het moet zeker een geliefde tuinplant zijn, het tuinkattekruid, want je ziet zijn mooie blauwe bloemen in vele tuinen. Bovendien is de plant geliefd bij honingbijen en hommels. Ze zijn er altijd op te vinden, op zoek naar nectar.

Een hybride

Tuinkattekruid is een hybride van, naar men aanneemt, *Népeta mussinii* en *Népeta nepetella*. De eerste komt uit de Kaukasus en de andere is afkomstig uit Zuid-Europa. De kruising is vermoedelijk tot stand gekomen toen beide soorten in cultuur werden bijeengebracht. Het geslacht kattekruid (*Népeta* L.) behoort tot de lipbloemfamilie (*Labiatae*) en telt ongeveer 150 soorten. Ze groeien alle van oorsprong op droge rotsachtige plaatsen. De enige soort die in ons land in het wild groeit is het uit Oost-Europa afkomstige wild kattekruid (*Népeta cataria* L.). Deze komt vrij zeldzaam voor in de duinen en in Zuid-Limburg.

Winterhard

Tuinkattekruid is een vaste plant die hier te lande redelijk winterhard is. Het is raadzaam om de oude stengels in het najaar aan de planten te laten, zodat ze in de winter als bescherming tegen de vorst kunnen dienen.

Steriele stuifmeelkorrels

De stengels van het tuinkattekruid zijn vierkant. Zowel de stengels als de bladeren zijn sterk behaard. In mei vangt de bloei aan. Zoals veelal bij hybriden het geval is, zijn de stuifmeelkorrels steriel en wordt er ook geen zaad gevormd. Dat heeft het voordeel dat de bloemen lang aan de plant blijven. De bloei zet zich voort tot in augustus. De bloeiwijze is een schijnscherm, dat in de oksel van de bladeren tot ontwikkeling komt. Twee tegenoverelkaar staande schermen vormen, als ze geheel uitgegroeid zijn, een krans van bloemen rond de stengel. Ook de kelk en de bloemkroon zijn met haren bezet. De kelk is kokervormig en heeft vijf driehoekige slippen langs de rand. De bloemkroon begint met een smalle koker, die, buiten de kelk gekomen, wijder wordt en in twee lippen eindigt. De onderslip geeft de bezoekende insecten een fraaie gelegenheid om te landen. Bij het begin van de bloei

steken de vier meeldraden recht vooruit en liggen tegen de bovenlip. De stamper is dan nog niet op volle lengte en ligt met nog gesloten stempels tussen de meeldraden. Later buigen de meeldraden naar opzij en komt de stamper naar buiten. De stempels buigen dan vorkvormig uiteen.

Veel nectar

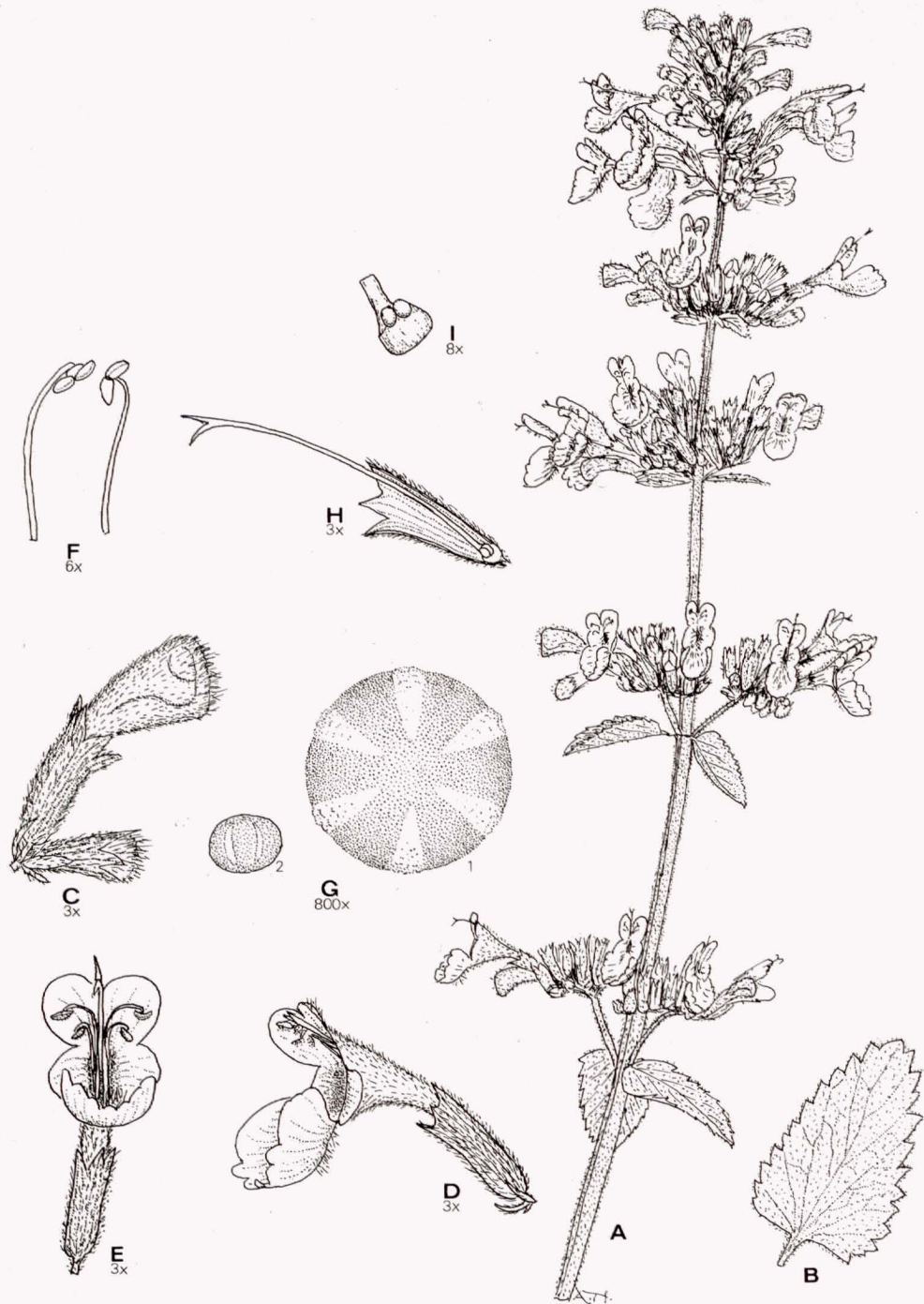
Voorzover ik heb kunnen waarnemen verzamelen bijen alleen nectar op de bloemen. Tijdens het bloemenbezoek krijgen ze stuifmeel vòòr op de kop gedrukt; het zal wel moeilijk zo niet onmogelijk voor ze zijn om het daarvandaan in het korfje te verzamelen. Het nectarium ligt onder in de bloem en vormt een kussen rond het vruchtbeginsel. De nectar komt aan de voorkant van de bloem tevoorschijn. Voor de bijen ligt het nectarium wel erg diep in de bloem; het smalle buisvormige deel van de bloemkroon is namelijk ongeveer één centimeter lang. Een gelukkige omstandigheid voor de bijen is dat de bloemen veel nectar produceren. Ik vond bloemen waarvan de buis van de bloemkroon voor de helft met nectar was gevuld. En als de bij met haar tong het nectaroppervlak kan bereiken, dan kan ze alle nectar opnemen.

Vermeerdering

Tuinkattekruid laat zich vermeerderen door het scheuren van de plant en door het maken van stekken. Het scheuren vindt bij voorkeur plaats in het voorjaar. Stekken kunnen met succes worden gemaakt in juni of juli, en wel van scheuten zonder bloemen.

Literatuur

Stearn, W. (1950). *Nepeta mussinii* ana *Nepeta x faassenii*. Journal Royal Horticultural Society 75: 403-406.

Tuinkattekruid (*Nepeta x faassenii* Bergmans ex. Stearn)

A bloeiwijze; B blad; C bloemknoppen; D bloem van opzij; E bloem van voren; F meeldraden; G stuifmeelkorrel; 1 polair, 2 equatoriaal; H deel bloemkelk met stamper; I vruchtbeginsel met nectarium.